

Vol van verwachting: het feest van de doop van de Heer
Preek nav Lk 3, 15-17 en 21-22
Paaskerk Baarn, 13 januari 2013
ds Marleen Kool-Mout

Bijbelverhalen kun je haast niet lezen zonder de hoop, dat je er zelf in voorkomt; dat je herkent wat daar gebeurt als iets van jezelf. Het speelt zich af ook op jouw terrein: niet eenmaal, maar keer op keer. Niet enkel toen, maar nu. In die verhalen wordt ook mijn, wordt ook onze wereld getekend:

Als jij het bent die hier ontroostbaar naar toe kwam, als jij het bent die geen weg ziet door de woestijn die voor je ligt, of als u het bent die weet heeft van grenzen, van "geen doorkomen aan", die weet heeft van een groeiend verleden en een afnemend zicht op morgen; als jij het bent die niet weet wat nog te verwachten als je al zolang tevergeefs hoopt; als jij, als u dat bent, dan mag je jezelf terugvinden daar bij de Jordaan. Zomaar een stromende rivier dwars door het land.

Maar niet alleen maar een rivier. In de bijbelverhalen is zo'n rivier ook steeds de grens tussen woestijn en het goede land, tussen de mateloze leegheid van de vervreemding en de geborgenheid van een thuis. Het is de grens die we kennen als we halt moeten houden, niet meer verder kunnen - om wat voor reden dan ook - gevangen in eenzame stilte, in leegte. De Jordaan, een grens tussen werelden van verschil, een grens als tussen dood en leven. De verhalen over God en mensen zijn opgeschreven als loopplanken, doorgangen, bruggen. Verhalen al met de kleur van morgen: de klank van een nieuwe dag, omdat God niet leven kan bij de dag van vandaag, bij het moment alleen, maar onophoudelijk bezig is met het licht van de dag van morgen, om dat over de mensen te laten opgaan. Maar, waarlangs gaat die weg? En, wie brengt je thuis? En, hoe kom je de rivier door?

"Het volk nu was in gespannen verwachting en allen overlegden in hun harten of misschien niet Johannes de Messias was "

"Gespannen verwachting", de blik in de ogen, de vraag of er nog iets goeds komen gaat ...Lieve mensen, wie in gespannen verwachting is, of dat nu komt door onzeker werk, gezondheid, problemen in je gezin weet dat het ernst is. Dat er iets van afhangt, wat er komen gaat. Je leven of samenleven, je zijn staat op het spel. Onzekerheid daarbij kan verlammen, maar soms brengt het je ook dichtbij een bron van kracht, van -noem het -levenskracht, waar je nog niet eerder zó dichtbij was gebracht. De mensen daar bij de rivier, afgekomen op het geluid van Johannes; zij dragen net als ieder van ons bagage bij zich; ze hadden het zwaar.

Gingen gebukt onder een vreemde bezetter die met hen kon doen wat hij wilde. Hun toekomst was onzeker. Maar zij kennen ook verhalen met geluiden van toekomst; zij kennen verhalen met in de hoofdrol een Bevrijder-God, een redder, een wegbereider. Zolang ze die verhalen uit het verleden niet vergeten, zolang ze niet berusten in de dichtgeplakte horizon van het ogenblik, het nu, zolang geven de verhalen hoop op doorgang, op iets nieuws, op toekomst die opengaat. Tegen de feiten in, dat wel, want dat is het geheim van hoop, die zo sterk kan zijn dat hij een doorgang brandt, een uitweg breekt, je in beweging zet naar toekomst. En wat gevraagd wordt, is: durven geloven in beweging, in verandering, leven van "gespannen verwachting" is ook leven met open handen. Daarvoor willen de bijbelverhalen voedsel en brandstof zijn.

Daarom is het erg, om te merken dat christenen vaak de naam hebben vastgeroest te zijn in tradities, in heilige huisjes, in koesteren van het verleden, gevangen in hun eigen falen, hun eigen zondigheid, die "er nu eenmaal is en ook wel blijven zal"

Erg is dat, omdat ze daarom niet mee kunnen komen met een God, die voor hen uittrekt, wegen wijst waar mensen ze niet zien. Je aangekoekte verleden los kunnen laten, de groeiende last van je eigen falen, de toenemende teleurstellingen tóch laten vallen en in gespannen verwachting zoeken, vragen:

Waarlangs gaat de weg? Wie brengt ons thuis? Hoe komen we door de rivier?

In essentie zijn dat vragen waar het om draait,

niet welke waarheid overeind moet worden gehouden, welk dogma leidend moet zijn...daarmee baan je geen weg door het diepe water...

Johannes antwoordde hen en zei:

"Ik doop jullie met water, maar Hij komt, die sterker is dan ik; en ik ben het niet eens waard de riem van zijn sandalen los te maken. Hij zal jullie dopen met Heilige Geest en met vuur."

Zoeken naar de goede aarde, zoeken naar een weg tussen de dodelijkheid door, 't vraágt wat! 't Vraagt om niet blijven staan, niet stilstaan, je niet begraven in wat is, niet verzanden, maar erin stappen. Je erin begeven. Om dán te merken dat er iets gebeuren kan wat je niet had kunnen bedenken.

Prachtig wordt dat verbeeld in een rabbijns verhaal. Al vaker ging Israël de weg dóór het water, als de enige route naar een plek om te bestaan onder de zon. De tocht door de zee, aangevoerd door Mozes. Daarvan vertellen de rabbijnen: Wanneer de eerste Israëliet zijn voet op het water durft zetten, dán pas zal het droogvallen en zal er een doorgang zijn!

Waarmee ze willen zeggen: Moed en geloof is nodig om je in de draaikolk, de chaos die je leven vaak is, te begeven. Er in stappen, toch, in vertrouwen dat er een doorkomen aan zal zijn! Niet afwachten of God eerst de rommel opruimtmaar gaan!

Het gebaar dát te durven, dat te willen, dát te kunnen, wordt uitgebeeld in de doop.

Dat is: je rug toekeren naar het onbevredigd verleden, de wereld van harde feiten, een verزند en doodgelopen bestaan misschien. Dat is ook,

vertrouwen, dat je in alle onzekerheid, gedragen wordt, niet alleen gaat, en dat er zich ook andere wegen kunnen ontvouwen waar je zelf nog niet mee had gerekend.

Een nieuw spoor vinden en ontdekken dat je er doorheen getrokken wordt.

Op uitnodiging van Johannes de Doper maakten mensen dat gebaar,

deden mensen die stap, het water in, omdat ze vertrouwden op een nieuwe kleur van hun bestaan, omdat de verwachting niet uit hun ogen, niet uit hun harten verdwenen was.

Johannes scherpt die verwachting, dat met-God-mee-willen-gaan nog meer aan, roept het nog meer wakker als hij zegt: Dit water van de Jordaan is nog maar een voorproefje van de grote verandering die nog komen gaat. De grote reiniging die zich nog zal voltrekken, door een ander. Johannes is hier om zo te zeggen de startmotor van een grootsere, omvangrijker beweging. "Niet alleen in water - dat reinigt al - maar in vuur zullen jullie gedompeld worden." Maar, lieve mensen, trap er niet, dat is niet als bangmaker bedoeld, integendeel:

Vuur reinigt nóg intenser, tot op het bot, verteert alle bederf, wast dieper af dan al het water van de zee.

Enthousiast, bevlogen, met een nieuw élan, na de diepe ernst van de afrekening met het lamleggende verleden. Aanwakkeren van het geloven in verandering:

het brándt je vooruit! Het lijkt n.b. al wel Pinksteren!

Dat kan niet anders zijn dan Gods eigen hand: Zijn instrument, zijn Messias.

En Johannes wil aangeven hoe de Messias zal zijn. In één plaatje dat hem ten voeten uit tekent: "Hij heeft de wan in zijn hand om zijn dorsvloer grondig te zuiveren, het

graan te verzamelen in zijn schuur en het kaf te verbranden in een vuur dat niet te doven valt."

Hij roept hiermee het beeld op van het einde van de oogst:

Het brood voor de winter is uit de steenachtige grond geploegd, gewied en gebeden. Het wordt verzameld op de dorsvloer, de graankorrels gedorst. Een grote zeef, een wan, schudt het dan keer op keer de lucht in, om het te scheiden van stof en zand. Het nuttelose afval dat het brood bederven kan, wordt verbrand. Dan rest niets meer dan de dorsvloer helemaal schoon te vegen: Het is tijd voor FEEST! Op de ronde cirkel van de dorsvloer - die in het grieks 'orchestra' heet! - zitten muzikanten, die de toon aangeven voor de vreugde omdat de oogst binnen is; vreugde om het volbrachte werk. Dit plaatje schildert de Messias: Johannes wil de blik trekken naar het feest daar op de dorsvloer: Wij moeten ons niet laten afleiden met onze bizarre belangstelling voor dat onblusbare vuur, vaak door angst gevoed, want verbonden met hellevuur.

Nee, het gaat om die zuiverende schoonmaak, om onderscheidingsvermogen, om kritisch schiften - óók in je eigen leven - als aanzet voor het grote feest. Niet alles kan meer om het even zijn.

Vaker laat de bijbel ons dit plaatje zien: één groot oogstfeest, waarbij mensen genieten van de rust na gedane arbeid. Eindelijk voltooid en volbracht. Er was een doorkomen aan!

Eindelijk niet meer afwachten of er nog wel vruchten komen, of leven niet voortijdig verstikt wordt, verzandt, verdwaalt, of niet alle moeite vergeefs was: Niet meer die kwellende vragen: Waar leef je voor? Waar werk je voor? Waarom nog zoeken naar een weg door de rivier? Komt het ooit klaar? Wordt het wel wat?

Het beeld dat Johannes oproept, wil een antwoord zijn:

Dáárom, om wie komt! Met dát vooruitzicht is het nodig je dagen te besteden met ploegen, zaaien, wieden, bidden, hopenomdat je goede vruchten verwacht, omdat je gelooft, de verwachting niet kwijt bent! De troep en de smerigheid, de dingen die het alles grondig en dodelijk verzieken - geen blijvertjes zijn het - die gáán door de zeef! Dat valt door de mand; houdt geen standhet wordt weggegooid met het doopwater.

En de aanvoerder en uitvoerder bij die klus, bij die oogst, dat zal de Messias zijn. En daarom vieren we deze dag, feest van de doop van de Heer.

die ons al reisgenoot vergezelt, bemoedigt en inspireert.

In de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest. Amen.